

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE

IV. razred

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

Test		30
Esej		40
UKUPNO		70

Povjerenstvo:

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE 2026. | TEST
VRIJEME RJEŠAVANJA: 45 MINUTA

1. Objasnite pojmove a) eksproprijacija zdravlja i b) ne-bolest u djelu Ivana Illicha *Medicinska Nemeza*:

a) eksproprijacija zdravlja

b) ne-bolest

	2

2. Objasnite pojmove društvene i kulturne jatrogeneze prema Ivanu Illichu, objasnite razliku te ilustrirajte tu razliku jednim primjerom.

Društvena jatrogeneza

Kulturna jatrogeneza

Razlika

Primjer

	4

3. Objasnite u čemu se sastoji epistemološka pogreška pri tumačenju mentalnih bolesti prema Thomasu Szaszu.

	2

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE 2026. | TEST
VRIJEME RJEŠAVANJA: 45 MINUTA

4. Što Szasz podrazumijeva pod pojmom „problemi življenja“?

	2

5. Kako se, prema Jaspersu, bolest razlikuje u načinu na koji je doživljava sam bolesnik i onaj koji ga promatra?

	2

6. Od ponuđenih tvrdnji zaokružite četiri točne prema Jaspersu:

- a) Pojam bolesti može se odrediti isključivo pomoću empirijskih činjenica.
- b) Prosjek (norma) može poslužiti kao orijentir u razmatranju zdravlja i bolesti.
- c) Sve što odstupa od prosjeka nužno je bolesno.
- d) Pojam bolesti uključuje i vrijednosni sud.
- e) U psihijatriji je pojam bolesti jednostavniji nego u somatskoj medicini.
- f) Osjećaj bolesti uvijek se podudara s objektivnim nalazom.
- g) Postoje odstupanja od prosjeka koja nisu bolest.
- h) Pojam zdravlje temelji se na prosjeku i vrijednosnom sudu.

	4

7. Nadopunite sljedeće rečenice odgovarajućim pojmovima iz ponuđenog skupa pojmova:

zdravlje, *gnōthi seauton* (spoznaj samoga sebe), društveni mit, *epimeleia heautou* (briga o sebi),
problem življenja, jatrogeneza, kartezijanski trenutak, heremeneutika, mentalna bolest

_____ se pojavljuje unutar pojma/okvira/principa,
_____ kao njegov dio ili funkcija/alat. U povijesti filozofije došlo je
do promjene u odnosu tih pojmova zbog onoga što Foucault naziva
_____.

	3

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE 2026. | TEST
VRIJEME RJEŠAVANJA: 45 MINUTA

8. Nabrojite i ukratko objasnite tri ključna aspekta koncepta *epimelea heautou* (briga o sebi) prema Foucaultu.

	3

9. Zaokružite tri tvrdnje koje su u skladu s tekstom *Health* R. M. Harea:

- a) Kritizira pojam mentalne bolesti kao „mit“.
- b) Naglašava da pojam bolesti uključuje evaluativni (vrijednosni) element.
- c) Upozorava na opasnost zloupotrebe psihijatrije u društvene svrhe.
- d) Smatra da je potrebno razjasniti pojam bolesti kako bi se razumjeli sporovi u psihijatriji.
- e) Nisu sva stanja patološka, a sve su bolesti po definiciji loše ili patološke.

	3

10. Navedite autora za sljedeće tvrdnje:

- a) „Kartezijanski trenutak“ označava povijesni obrat u kojem je spoznaja samoga sebe (kroz svijest i očiglednost) postala jedini legitimni put do istine. _____
- b) Bolest se ne promatra samo kao kvar, već kao dio rizika koji nosi ljudsko postojanje i njegova sloboda. _____
- c) Stanje je neutralan termin koji liječnici preferiraju kako bi opisali pacijentov medicinski status bez prejudiciranja o uzroku ili o tome je li to stanje nužno loše. _____
- d) Dijagnoza mentalne bolesti funkcionira kao društveni instrument kojim se izbjegava suočavanje s odgovornošću, i na individualnoj i na kolektivnoj razini. _____
- e) Pacijent može imati bolest, a ipak ne biti bolestan ako je bolest dobro kontrolirana terapijom. _____

	5

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE 2026. | ESEJ
VRIJEME PISANJA ESEJSKOG ZADATKA: 120 MINUTA

„Što je norma, devijacija koja se smatra mentalnom bolesti? Na to se pitanje ne može lako odgovoriti. Ali, što god ta norma bila, možemo biti sigurni samo u jedno: ona se mora kretati u okvirima psihosocijalnih, etičkih i pravnih koncepata... Ukratko, kad netko govori o mentalnoj bolesti, norma prema kojoj se mjeri devijacija jest psihosocijalni i etički standard"

(Thomas Szasz, *Ideologija i ludilo*, str. 24 – 25)

„Počet ću, kao što je to činio Aristotel (bio je sin liječnika), razmatranjem nekih pojmovnih poteškoća (simptoma našeg neznanja o tome što zapravo govorimo kada osobu nazivamo zdravom). Je li zdravlje možda odsutnost bolesti ili oboljenja? No je li oboljenje isto što i bolest, a zdravlje tek njihova odsutnost, ili je to nešto pozitivnije?"

(R. M. Hare, *Health*, prijevod, str. 1 – 2)

„Sama briga o sebi je vrsta žaoke koja mora ubosti tijelo ljudi, mora biti zarivena u njihovo postojanje, to je načelo nemira i kretanja, načelo neprestane zabrinutosti tijekom života."

(Michel Foucault, *Hermeneutika subjekta*, str. 18)

Napomena:

Motivacijske citate treba čitati u cjelini zadane literature s obzirom na temu natjecanja. Izborom citata zadana je okvirna tema eseja, a ujedno je ostavljeno dovoljno prostora za slobodno promišljanje.